

Кращі технології та практики для адаптації малини до зміни клімату

**Ольга Кравченко, доцент кафедри
аналітичної і біонеорганічної хімії та якості
води, менеджер проєкту Green-Hort**

ПІЛОТНІ ПРОЄКТИ

Пріоритет	1	2	3	4	5	6	7	8
	Вирощування					Переробка		Збут
Високий (ТОП 8)	Агровольтаїка	Точне і крапельне зрошення	Плівки проти граду і дощу	Гідропоніка	Геодезичні купольні теплиці	Зелений аміак	Циклічне використання води	Маркетинг
Середній	Сітки + плівки для саду					Антигідрофторвуглецеві технології		Сертифікація
	Аеропоніка					Збирання дощової води		
	Сорти, адаптовані до регіону					Екологічне пакування		
	Нульовий обробіток ґрунту					Автономне енергопостачання		
	Вертикальні ферми					Вуглецеві сертифікати		
Базовий	Мульчування					Біогаз		Експорт
	Полезахисні смуги					Біопаливо		
	Екологічна дренажна система					Електротранспорт		
	Зменшення використання пестицидів					Багаторазове пакування		
	Культури, опірні хворобам та шкідникам					Зелені добрива		
Регіони								
Високий	Визначені 8 областей							
Базовий	Інші області							

Захист рослин,
зменшення
використання
пестицидів

+

Фінанси

СИСТЕМА РАНЬОГО СПОВІЩЕННЯ

- Комплекс технічних засобів, призначений для виявлення загроз або надзвичайних ситуацій на ранній стадії їх розвитку та оперативного оповіщення персоналу і населення, що знаходиться в зоні ризику.
- Вона включає різноманітні датчики, сигналізатори, приймально-контрольні прилади, а також системи звукового, світлового та мовленнєвого оповіщення.

Основна мета — запобігти виникненню надзвичайної ситуації або мінімізувати її наслідки шляхом автоматичного виявлення небезпечних параметрів і швидкого інформування відповідальних осіб і населення

СИСТЕМА РАНЬОГО СПОВІЩЕННЯ ДЛЯ МАЛИНИ

- Вирощування в плівкових тунелях потребує контролю температури, вологості і вентиляції.
- Система раннього сповіщення може допомогти вчасно виявити небезпечні зміни кліматичних умов (наприклад, перегрів або різкі похолодання), що дозволить оперативно вжити заходів для збереження врожаю.
- Також можна відслідковувати стан систем зрошення чи вентиляції, щоб уникнути аварій

Конкретні ціни на системи раннього сповіщення в Україні залежать від комплексу обладнання, масштабу об'єкта, типу датчиків і рівня автоматизації. Загалом, такі системи включають:

- технологічні датчики (температури, вологості, газів, руху тощо);
- прилади прийому і обробки сигналів;

ПОКРИВНІ КУЛЬТУРИ

Покривні культури є ефективним адаптаційним заходом, спрямованим на захист ґрунту від ерозії, збереження вологи та підвищення його родючості.

Типи покривних культур:

- **Бобові культури (конюшина, люцерна, вика):** Фіксують азот та збагачують ґрунт.
- **Злакові культури (жито, сорго):** Придатні для боротьби з бур'янами та покращення ґрунтової структури.
- **Овочеві культури (ріпа, редька):** Використовуються для руйнування твердого ґрунту та боротьби з бур'янами.

ПОКРИВНІ КУЛЬТУРИ ДЛЯ МАЛИНИ

Найкращі покривні культури для малини

1. Конюшина біла
2. Фацелія
3. Райграс
4. Вика
5. Гірчиця

Краще уникати

1. Високорослі злаки (конкуренція за воду)
2. Агресивні багаторічні трави
3. Культури з сильною кореневою системою.

Для малини покривні культури використовують, щоб захищати ґрунт, покращувати структуру, зменшувати бур'яни та додавати азот. Але важливо, щоб вони не конкурували сильно за воду і поживні речовини з малиною.

ПОКРИВНА СУМІШ ДЛЯ МІЖРЯДЬ МАЛИНИ

Склад суміші

- 1 Конюшина біла - 20–30 %
- 2 Райграс багаторічний 30–40 %
- 3 Фацелія 10–20 %
- 4 Вика яра 10–15 %
- 5 Тимофіївка лучна 5–10 %

Норма висіву – 20-25 кг/га

Набула популярності в Німеччині і Польщі

КОМПОСТУВАННЯ

- Компостування є ефективним методом виробництва органічних добрив шляхом переробки органічних відходів.
- При аеробному компостуванні використовується кисень для розкладання органічних речовин, що забезпечує швидкий процес та високоякісний компост без патогенів і шкідливих мікроорганізмів. Матеріалами для компостування є гній, солома, листя, рослинні рештки тощо.
- У великих ягідних господарствах часто компостують саму малину — старі пагони після обрізки.
- Це дозволяє повернути до 30–40 % поживних елементів назад у плантацію.

Результат використання компосту

Через 2–3 роки:

- гумус ↑
- структура ґрунту значно краща
- урожай малини часто ↑ **на 15–25 %**

КОМПОСТУВАННЯ

- Компостування потребує значних інвестицій: облаштування майданчика для переробки та зберігання, узгодження з екологічними службами, закупівля обладнання (навантажувачі, аератори, змішувачі).
- Початкові витрати суттєві — **від 6 млн грн для виробництва 10 тис. т компосту на рік.**
- Економічний ефект полягає у зниженні витрат на синтетичні добрива та підвищення урожайності завдяки покращенню ґрунтової структури та збереженню вологи.
- Якісний компост коштує близько **2–2,5 тис. грн/т**, вермикомпост — **4 тис. грн/т.**

КУЛЬТУРИ, ОПІРНІ ШКІДНИКАМ

- Культури, опірні хворобам і шкідникам, є важливим напрямком у сучасному сільському господарстві України.
- Використання таких культур дозволяє зменшити використання хімічних засобів захисту рослин та підвищити стійкість сільського господарства до захворювань та шкідників.

Принципи використання:

1. **Генетична стійкість:** вибір сортів рослин, які мають природну стійкість до певних захворювань та шкідників.
2. **Селекційна робота:** Розробка нових сортів з підвищеною стійкістю до захворювань та шкідників за допомогою селекції та гібридизації.

СОРТИ МАЛИНИ. ОПІРНІ ШКІДНИКАМ І ХВОРОБАМ

Зюгана (Sugana): ремонтантний сорт малини із високою врожайністю та стійкістю до хвороб. **Ціна:** 98 грн за 2 саджанці. <https://agro-market.net/ua/catalog/item/7664/>

Каскад Делайт (Cascade Delight): сорт із високою врожайністю та стійкістю до кореневих хвороб. **Ціна:** 36 грн/саджанець. https://biosad.ua/catalog/sadzhantsi-yagidnih-roslin/sazhentsy-maliny/krupnoplodnaya-malina/malina-kaskad-delajt?srsId=AfmBOooOOZMd7JDkC41WDTs3je0NZxvgjLR-eqBS1VDVUoeSTjy_LecW

Карамелька: ремонтантний сорт із високою врожайністю та стійкістю до хвороб. **Ціна:** 67,41 грн за саджанець. <https://yaskravaklumba.com.ua/ua/shop/product/malina-karamel-ka>

NO-TILL (ТЕХНОЛОГІЯ НУЛЬОВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ)

- Сучасна система землеробства, яка передбачає відмову від традиційної оранки ґрунту.
- Спеціальні сівалки роблять мінімальне порушення ґрунтового покриву лише в місці висіву насіння.
- Може використовуватись мульча.
- Поверхня ґрунту постійно вкрита шаром подрібнених рослинних решток (мульчею), які захищають ґрунт від ерозії, зберігають вологу та поступово перетворюються на органічні добрива

NO-TILL FARMING У ВИРОЩУВАННІ МАЛИНИ

1. **Більше вологи** (Мульча може зменшити випаровування на 30–50 %).
2. **Більше гумусу**
3. **Менше бур'янів** (Мульча + покривні культури можуть зменшити бур'яни до 70–80 %).
4. **Краща біологія ґрунту** (Зростає чисельність: дощових черв'яків мікоризи корисних бактерій).

РЕЗУЛЬТАТИ (ЗА ДОСЛІДЖЕННЯМИ ЯГІДНИКІВ)

1. урожай малини ↑ 10–25 %
2. витрати на гербіциди ↓ 60–80 %
3. волога в ґрунті ↑ 20–30 %.

ПРИКЛАДИ ТЕХНІКИ ТА ЇЇ ВАРТОСТІ

- Сівалка зернова пневматична Ремсінтез СІЧ-6 Pro No-Till - 1 265 000 грн
- Вживана пневматична сівалка John Deere 1750 на 8 рядків з системою No-Till - 35 000\$

СІТКИ ПРОТИ ГРАДУ І ПТАХІВ

- Сітки проти граду та птахів використовуються для захисту сільськогосподарських культур від пошкоджень градом та шкідників, таких як птахи.
- Протиградові сітки виготовляються з поліетиленової мононитки за спеціальною технологією плетіння, що забезпечує підвищену міцність та зносостійкість. Захищають посіви від пошкоджень градом та вітру.
- Сітки від птахів виготовляються з надлегкого полімеру, мають оптимально підібраний розмір комірки, який пропускає світло та повітря, але перешкоджає доступу птахів до плодів та ягід.

СІТКИ ПРОТИ ГРАДУ І ПТАХІВ ДЛЯ МАЛИНИ

Сітки від граду

Матеріал:

- поліетилен HDPE
- UV-стабілізований

Розмір комірки зазвичай: 5-8 мм

Сітки від птахів

Матеріал:

- поліетилен HDPE (UV-стабілізований)
- Нейлон, поліпропілен

Розмір комірки зазвичай: 15-20 мм

Сітки встановлюють на:

- металеві або дерев'яні стовпи
- троси або дріт
- висота конструкції 2.5–3 м

Система нагадує садову шпалеру з дахом із сітки.

Вартість повної системи 8000–20000 \$/га

ЗАХИСНІ СИСТЕМИ ДЛЯ РЯДІВ

- Захисні системи для кожного ряду рослин включають використання комбінації плівки зверху і сітки знизу, а також аروحних конструкцій.
- Технологія забезпечує індивідуальний захист кожного ряду рослин від несприятливих погодних умов і шкідників.
- Плівка зверху захищає від дощу і граду, тоді як сітка знизу забезпечує захист від комах і дрібних тварин.
- Така конструкція дозволяє регулювати мікроклімат і забезпечувати оптимальні умови для росту рослин.

ВАРТІСТЬ

Вартість захисних систем може бути відносно високою через складність конструкції і необхідність ручної праці під час установки.

Антиградові сітки: від 4855 грн <https://plants-club.ua/zakhyst-vid-hradu>

Сітки від птахів: від 17 €/пог.м до 6350 € за великі рулони <https://agrodolina.com.ua/ua/g9883811-zaschitnye-setki-ptits>

Захисні плівки: від 375 грн за рулон <https://fazenda.net.ua/ua/katalog-tovarov/teplichnaya-plenka-1/>

PROGRESS

Promoting Green Deal Readiness in
the Eastern Partnership Countries

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

